

ԼՈՆ ԲԱՅՐ

ՆԵՐՐՈՂԵԱՆ

Ի ՎԵՐԱՅ ՄԱՀՈՒԱՆ

ՏՆ. ՍՐԱՊԻՈՆԻ ՈՒՐՀԱՅՅԵՅՈՑ

Ներբողեան ի վերայ մահուան տեսանք
Սրապիոնի որ եւ Գրիգոր Կարողիկոսի էջ-
միածնի Ուրհայեցոյ: Այբուբենիւ նառիւ,
եւ կրկին զանձիւ, եւ տալիւ, ասացեալ
յառակերտն նորուն Գրիգորի Վարդապետի
Կեսարացոյ, որ երեւ անգամ պատրիարք
նստաւ ի Կոստանդնուպոլիս եւ անդ բարե-
ցաւ ի Վալարայ:

Աստուծոյ և Յիսուսի Քրիստոսի նուաստ
ծառայ Գրիգոր սոսկ անուամբ վարդապետ,
կոչմամբ միայն և ոչ արդեամբք. որ և կո-
չեցեալ վերատեսուչ մայրաքաղաքին կե-
սարիայ: Առ ամենայն հաւատացեալսդ
Քրիստոսի, որ ի մայրաքաղաքն յԱմիթ,
վերատեսուչ և շնորհաբաշխ եպիսկոպո-
սաք, մեղաքահալի և շնորհաշարք քահա-
նայիցդ, սրբանունդ սարկաւազացդ, և
աստուածատէր և բարեպաշտ ժողովրդ-
եանդ, Բ. եկեղեցւոյ քահանայից, և ժո-

խանձուած հասկերու խածղուած ցորինը:
Մանօք. — Քաղցրին գիւղացիք չոր խոտ,
փուշ են. քաղելով կը բռնկցեն, և խուր-
ձով ձեղը (ծղօտով հասկ) բոցերուն կը խա-
նեն, կը խածղեն. յետոյ հասկերը ապալի,
չափ մէջ մըշել-ճմռեկով՝ գեղջկական խիստ
համով աղանդեր մը կ'ըլլայ: Կաթով ալ
կ'եփեն, ու թնդամ մ'ալ համով ուտելիք
մը կ'ըլլայ: Հնձոց նախախարիքն է Նղիկը,
նուիրուած հնձոց աստուածուհւոյն: Մեր
կողմերը ֆիլիկ կ'ըսեն. Թուրքերէն Գարս
— խարման:

(³) Տեօվլէթի ծաղիկ (Ալիսի Հովիտ). —
Sedum. Եւս Գառնազմակիկ մեծ. երկար
տունի թարմ կը մնայ. ալլիկներ կը քա-
ղեն գեռ ծաղիկը չբացած, տունը կը կա-
խեն, որուն որ առաջ ծաղկի, ան կանուխ
պիտի բաղդաւորի:

Կ. Գ.

ղովբողեան, երեսփոխաներուն, տանուտե-
րաց, խոհանարան, տղվաթաւորաց, մե-
ծատանց և աղքատաց, մեծամեծաց և փո-
քունց, արանց և մեծաց (¹), ծերոց և տը-
ղայոց և ամենայն չափու հասակի, շնորհ
ընդ ձեզ և խաղաղութիւն յԱստուծոյ Հօրէ
և ի Տեսալէ մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ և
ի Հոգւոյն կենարարէ, ամէն:

Բայց ծանիցէ խոհմութիւն ձեր ո՛վ
իմաստուն և երջանիկ հարք և եղբարք և
որդեակք իմ սիրեցեալք ի Տէր, զի թէպէ-
տեջ արժան էք օրհնութեան զի պարտ էք
մեզ յայտմ վայրի գրել ձեզ օրհնութիւնս
և շնորհակալութիւնս և ներբողեան[ս]
դրուատաբանս արժանաւորս որ և արժան
իսկ էք, ալ զի ոչ է ժամա օրհնութեան
երկարելոյ կամ դրուատի ուրախականի,
միայն թէ տրտմութեան և ուղբոյ:

Ձի յորժամ եհաս մեզ առ ի ձէնջ նա-
մակ դառնագոյն և բօթալից, համբաւ չա-
րագոյն և վշտալից, լուր տրտմագոյն և
տխրալից, զրոյց տարժանագոյն արտա-
սալից, խօսք լաւագոյն և կսկծալից:

Եւ զարմանամ և ընդ այս թէ զհարգ
կարողացան մտօքն (²) այն զրեւ զգիրն
զայն մահալից, կամ թէ զհարգ ոչ այրե-
ցաւ քարտէզն յորում գրեցեալ ունէր ի
վերայ իւր գտառն կիզողական, կամ թէ
զհարգ ոչ թողացան ձեռք իմ յորժամ ըն-
կալ ձեռամբ գնամական զայն ցաւեցուցիչ,
կամ զհարգ ոչ կուրացան ձեռք (³) իմ,
յորժամ ընթերցայ դրանն զայն խոցոտիչ,
կամ զհարգ ոչ խըլացայ, յորժամ լւայ
զձայնն զայն վիրաւորիչ, կամ զհարգ ոչ
մեռայ յորժամ հարաւ յիս սուր համբաւոյս
մահացուցիչ: Բայց միայն պատահեց[ին]

ինձ այսօրիկ:

Այլ իմ մըքացան,
Բերան իմ խցեցաւ,
Գլուխ իմ աղբիւս արտաու(ե)աց բխեցին,
Դրուց գլխարանաց սկարացան,
Երկամուց իմ ընդ մէջ կոտորեցան,
Զօրութիւն իմ հատաւ,
Էրակ սրբիս ջերմեռանց արեամբ կիզաւ,
Ընթացք իմ քիւրեցան,
Թոք իմ խոցոցեցաւ,

(¹) Թերեւս՝ կանանց:

(²) Մատուցէն:

(³) Հաւանաբար՝ աչք:

ժամանակ կենցաղոյս ինձ դառնացաւ,
 Իմաստութիւն յիմեմ հետացաւ,
 Լեզու իմ ի քիմս իմ կցեցաւ,
 Խորհուրդ իմ ցուեցաւ,
 Ծնաւոք իմ արտասոււոք բացան,
 Կերպարանք իմ այլազունեցան,
 Հեւք գլխոյ իմոյ խռովեցան,
 Զեւք իմ դողացան,
 Ղամբար տեսողականիս նսեմացաւ,
 Հաւանքիք սրբի իմոյ նեծեցին,
 Մորք իմ յոսկերս իմ մածեաւ,
 Յոյս իմ ի կենաց հասաւ,
 Նեցուկ արիս անկեալ բեկեցաւ,
 Շրթունք իմ անաւածեցան,
 Ոսկեւք իմ տառապեցան,
 Զրնչիմս չընչեցան,
 Պարանոց իմ գլխակորեցան,
 Զիղք իմ բուլացան,
 Ռընգունք իմ գիւնեցան,
 Սիրս իմ գելաւ,
 Վերագոյն մասն բանականիս անբանացաւ,
 Տընկականք տոյնեցաւ,
 Բամեալ մասունքն նորա ի գործոց խափանե-
 ծաւրմանկանն հանդերձ ցանկականանք լը-
 փաւ,
 Իկրք չորեսին մարմնոյ բնութեանս խառ-
 Փառք իմ յերկինս լուծաւ,
 Փուն հանգստեան յիմեմ բարձաւ:

*Այլ և այս ախարք և կիրք տիրեց[ին]
 ինձ վասն առաւել կսկծանաց և անմխիթար
 սրբոյ և անբժշկելի ցաւոց իմոց: Զի խա-
 ւար Թանձրամած պատեաց զիս առաւել
 քան զեզրպտականին, զի նոցայն վերա-
 ցաւ և իմս անվերանալի: Վասն որոյ պա-
 տահեցան ինձ կիրք այսպիսիք վշտագոյնք
 և եղէ այսպէս.*

Անաբեկեցայ, բանդագուեցայ, գլխա-
 կորեցայ, դրդուեցայ, երկեալ, զարհուրե-
 ցայ, երգիծեցայ, ընկերեցայ, բախժեցայ,
 ժխորեցայ, ի մեաց բափեցայ, լալ, խելա-
 գարեցայ, ծորեցայ, կսկծեցայ, հալեցայ,
 ձանձուրացայ⁽⁴⁾, դերկացայ, ճղմեցայ, մեղ-
 կացայ, յիմարեցայ, նուաղեցայ, շիջայ,
 ուղղբացայ, չամարդեցայ, պարաւանդե-
 ցայ, ջախեցայ, ռամեցայ, սոսկացայ,
 վ..., տ..., բ...⁽⁵⁾, ցնդեցայ, լիւծեցայ,
 փարաւորեցայ⁽⁶⁾, փսմեցայ:

⁽⁴⁾ Զեռագիրն ունի՝ Զամձամացայ:

⁽⁵⁾ Դատարկ Թողուած է ձեռագիրն մէջ:

⁽⁶⁾ Փաբատեցայ:

*Դարձեալ այլ իմն յերանակաւ ծանու-
 ցից զվշտակրութիւն թշուառական անձին
 իմոյ, զի*

Աւխտեցայ առանց ցաւոյ,
 Բոցակիծեցայ առանց հրոյ,
 Դահալիծեցայ առանց ուրուք նենգելոյ,
 Դողացեալ սարսախս առանց ջերմոյ,
 Երեւեալ տեսանիմ առանց հողմոյ,
 Զրկեցայ առանց ուրուք յափեսակելոյ,
 Էդի բոչուն առանց քեւոց,
 Ըմբռնեցայ առանց օրտոյի,
 Թառամեցայ առանց հասանելոյ,
 Ժառանգակորոյս Գեղ առանց վասնելոյ⁽⁷⁾,
 Իսկապէս արբեցայ առանց գինոյ,
 Լալով լացի առանց հարկելոյ,
 Խորեականար եղի առանց արեւու,
 Ծաղր եղի առանց կասակելոյ,
 Կապեցայ առանց շորայի,
 Հարեալ խոցոնեցայ առանց նեքի,
 Զաղկեցայ առանց քրոյ,
 Դողեալ ընկղմեցայ առանց ծովու,
 Հմլեցայ առանց կոխելոյ,
 Մերկացայ առանց կողոպտելոյ,
 Յաղբեցայ առանց ախոյեանի,
 Նսեմացայ առանց գիւրդոյ,
 Տանքահարեցայ առանց կայծականց,
 Ուժացայ առանց ցրոյ,

Զարչարեցայ առանց տանջելոյ,
 Պաւարեցայ առանց բանի,
 Զարդեալ մանրեցայ առանց գաւազանի,
 Ռահակացայ⁽⁸⁾ առանց բախելոյ,
 Սալթագայ առանց ընթանալոյ,
 Վիրաւորեցայ առանց սրոյ,
 Տերեւարափ եղի առանց ժամանակի,
 Բոցեցայ եւ մեռելոյ առանց աւուր մահուան
 Յամաբեցայ առանց խորեակի, [իմոյ],
 Իրւծեցայ առանց բիւնից,
 Փամաբեցայ առանց աղմուսութեան,
 Քամաբեցայ առանց արհամարհողի:

*Վասն որոյ իբր հարցական դիմօք եղից
 զբանս առ ձեզ, ով սրբազան աշակերտա-
 կիցք իմ և ամենայն վշտակիցք մեր.*

Ո՛վ ասպնջականք իմ անցկալիք, -ասացեմ
 ինձ,
 Ո՛ւր է աղբիւրն յորդառաս, որ արբուցա-
 նեք զմեզ:

⁽⁷⁾ Զեռագիրն ունի՝ վտանելոյ:

⁽⁸⁾ Ռակայացայ:

Ով բարեկամք իմ բաղձալիք, բացալայեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է բուրվառն խնկալի, որ անուշահոտութեամբն զմայլեցուցանեք զմեզ:
 Ով գործակիցք իմ զովելիք, գուշակեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է գլուխն մեր վեհագոյն, որ հոգւով կենդանագործեք զմեզ:
 Ով դասակիցք իմ դրուսեկիք, դուք ազդեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է դաստիարակն մեր, որ սիրով սնուցանեք զմեզ:
 Ով եղբարք իմ եղանկիք, երեսեցուցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է երկնանքն աւեգական, որ լուսաւորեք զմեզ:
 Ով զինուորակիցք իմ զուարթմիսք, զոյց տուեք ինձ,
 Ռ՞ւր է զեկն մեր, որ խոցոսեք զքեզմախ մեր:
 Ով երգակիցք իմ եռամեծք, ե[փ?]ոյք տուեք ինձ,
 Ռ՞ւր է եռանելի ախոյեանն, որ հաւկանեք զհակառակորդն մեր:
 Ով բնկեք իմ բղձալիք, բնծայեցուցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է բնբերցասեք բերանն, որ ի նոյնն կրթեք զմեզ:
 Ով քայտակիցք իմ քեմանք լուսոյ, քարզմանօրէն հասկացուցեք ինձ
 Ռ՞ւր է քաղն մեր ընդելուզեալ զանազան հոգւոյն, որ պերճացուցանեք զմեզ:
 Ով ժառանգակիցք իմ ժիր մեակք, ժամանեցուցեք ինձ պատասխանի,
 Ռ՞ւր է ժողովողն մեր, որ հաւաքեք ի համալսարանն իւր զմեզ:
 Ով իմ աչաց լոյս իմաստունք, իմացուցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է իմանալի լուսոյն ծագողն, որ արփիաւորեք զմեզ:
 Ով լծակիցք իմ լաւամիսք, լսելի արարեք ինձ,
 Ռ՞ւր է լուծանողն տարակուսանաց մեր, որ զհաւատսի մեկնութիւն յայտնեք մեր^(*):
 Ով խորհրդակիցք իմ խորիմացք, խելամուտ արարեք զիս,
 Ռ՞ւր է խորոցն Աստուծոյ հազարապետն, որ առեալ ի նմանեք բաշխեք մեզ:
 Ով ծառայակիցք իմ ծերամիսք, ծանուցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է ծնողն մեր հոգեւոր, որ բազում երկամբք ծնաւ զմեզ:
 Ով կարգակիցք իմ կորովիք, կանխաձայնեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է կարգաւորիչն մեր, որ կանգ [ն]եալ հաստատեաց զմեզ:
 Ով հաւաքասք իմ հոգեւորք, հաւատասցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է հայրն մեր որդեսեք, որ հայրախնամ սիրով դաստիարակեք զմեզ:
 Ով ձեռնտուք իմ ձիւրասեք, ձայնեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է ձրի բաշխողն իմաստից, որ զհոռեւորական հանճարս իմաստասիրեք մեզ:
 Ով ղեւեղզոնակիցք իմ ղաբանութ, ղողակասեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է ղատագոսն մեր, որ շինեալ ամրացուցանեք զմեզ:
 Ով նահակիցք իմ նոխազոյնք, նառեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է նեմաւորս որքն, որ իբրեւ զուռ նորաբողբոջ յառաջ կած զմեզ:
 Ով մեծաւորք իմ, մատուցեք ինձ պատասխանի,
 Ռ՞ւր է մեկնիչ աստուածաւունչ մաթնից, որ նովաւ վարժեք զմեզ:
 Ով յարակիցք իմ յոգնագեք, յայտնեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է յաղթաւոր սպառազեկն, որ վիրաւորեք զմեզիչն մեր:
 Ով նիզակակիցք իմ ներհմութ, նեանակեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է ներհուն հոռեւորն, որ զփիլիսոփայական իմաստ փերթողաբանեք մեզ:
 Ով տարայարք իմ տերզուցաւորք, տարագրեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է տափիւղայն մեծագին, որ գիտութեամբ փարթամացուցանեք զմեզ:
 Ով ուսումնակիցք իմ ողջախոնք, ոգեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է ոսկին Սովիեռայ, որ հանճարիւ մեծացուցանեք զմեզ:
 Ով չարչարակիցք իմ չնախարհիկք,
 Ռ՞ւր է չարափառաց կարկիչն, որ զուղղափառ հաւատսն հաստատեք ի մեզ:

(*) Մեզ?

Ով պարակիցք իմ պանծալիք, պատեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է պարծանքն մեր, որ ի վերայ պարանոցի բռնամեաց կացուցաներ զմեզ:
 Ով ջանակիցք իմ ջահաւորք, ջոկադեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է ջասագովն հաւատոյ, որ օրինաց վրեժխնդրութեան օրինակ լինէր մեզ:
 Ով ռոգոսակիցք իմ ռումանոսք, ռայեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է ռահրն հոմարտութեան, որ անսայթափելի ուղղէր զմեզ:
 Ով սննդակիցք իմ սիրելիք, ստուգեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է սեղանն ամենունակ, որ զհոգեւոր կերակուրն տայր մեզ:
 Ով վարժակիցք իմ վեհագոյնք, վիպեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է վարդապետն մեր հանճարեղ, որ անձանձիր ուսուցանէր զմեզ:
 Ով տնակիցք իմ տեղալիք, տեղեկացուցեք զիս,
 Ռ՞ւր է տերն մեր սիրելի, որ առատապէս լնայր զկարեւոր պիտոյս մեր:
 Ով բախակիցք իմ բամբ եղբարց, բաղնացուցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է բարունապետն մեր, որ աստուածապարզել բանիւ խրատէր զմեզ:
 Ով ցաւակիցք իմ ցանկալիք, ցուցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է ցնծութիւն մեր, որ մակացութեամբ տառից զուարեացուցանէր զմեզ:
 Ով լիւծակիցք իմ լիւսեամբ, լիւրանցուցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է լիւսեալ պսակն մեր ի քառանց պատուականաց, որ ի մէջ բազմաց համարձակու-
 Ով փիւզակիցք իմ փառաւորք, փարահեցեք ինձ, [թիւն բերէր մեզ:
 Ռ՞ւր է փիլիսոփայն բազմուսում, որ զիմաստիցն կարն ջամբէր ի մեզ:
 Ով քաղաքակիցք իմ քաջաբանք, քերդոպաբանեցեք ինձ,
 Ռ՞ւր է քահանայապետն մեր արժանաւոր, որ զձոգւոյն շնորհսն բաշխէր մեզ:

Ռ՞ւր է անմարմինն ի մարմնի,
 Միթէ ընդ անմարմինսն դասեցաւ:
 Ռ՞ւր է բանաւորաց ճովիւն,
 Միթէ առ Հովուապետն կոչեցաւ:
 Ռ՞ւր է զանձն անկողոպտելի,
 Միթէ ի մէջ կողոպտելով ի յերկինս զանձեցաւ:
 Ռ՞ւր է դէսն աստուածադիր նորոյս Իսրայէլի,
 Միթէ առ Դիսապետն ընթացեալ եղեւ, առ Այն որ նստի ի քերոքէս եւ դիտէ յանդունդս:
 Ռ՞ւր է երկնագնացն ի մէջ երկրակոխցաս,
 Միթէ երկնայնոցն եղեւ ընթացակից:
 Ռ՞ւր է զուարթունն նիւթեղէն,
 Միթէ ընդ աննիւթ զուարթունսն կարգեցաւ:
 Ռ՞ւր է հրանելի հարց համաբասակն,
 Միթէ ի մէջ պալատեցաւ եւ առ սուրբ հայրապետն յաւելաւ:
 Ռ՞ւր է ընտրութեամբ ընկալեալն արժանապէս զաստիճանն առաջնորդական,
 Միթէ ընդ ընտրեալսն յառաջ քան զլինելն աշխարհի դասակարգեցաւ:
 Ռ՞ւր է քեւաւորեալն հաւատով եւ գործով,
 Միթէ քեւածեալ զօրութեամբ հոգոյն ի վեր քան զքեւաւորսն քեւաւ:
 Ռ՞ւր է ժառանգողն գահին հանրական,
 Միթէ վերին գահին արժանացեալ ի նոյն վերացաւ:
 Ռ՞ւր է իօխազն մեր հոգւով եւ սիրով,
 Միթէ առ իօխանասուն չուեցաւ:
 Ռ՞ւր է լուսեղինաց համեմատն,
 Միթէ ի տեղոյ լուսոյ վերափոխեցաւ:
 Ռ՞ւր է խաչին Քրիստոսի բարձօղն,
 Միթէ առ խաչեալ Տէրն իւր հետեւեցաւ:

Ո՛ւր է ծառն աստուածասունկ,
 Միքէ յերկրէ խլեցաւ եւ ի յերկինս սնկեցաւ:
 Ո՛ւր է կառավարիչն երկրային մարմնեղինացս,
 Միքէ ի վեր քան զերկնային մարմինն ամբարձաւ:
 Ո՛ւր է հրեօսակն ի յերկրի,
 Միքէ ընդ երկնային հրեօսական դասակարգեցաւ:
 Ո՛ւր է ձաւնաւոյն զինքն խոնարհ հոգով եւ սուրբ սրբիւ պատարագ ինքնանուէր,
 Միքէ ընդունողն այսմ ընծայիս առ ինքն ընկալաւ:
 Ո՛ւր է դավիկէն աստուածային կալիդացուցանողն եւ հերկողն խոսկանցեալ երկրիս բա-
 Միքէ առ կենդանասեւիլ չորեքկերպեան իմանալիսն համբարձաւ: [նականի,
 Ո՛ւր է նանապարհին նամարտութեան առաջնորդն,
 Միքէ անդառնալի գնացիւք ի նանապարհն կենաց ընթացաւ:
 Ո՛ւր է մտօ գլխիցն խորհողն ըստ առաքելոց,
 Միքէ հոգովն ի նոյն վերընթացաւ:
 Ո՛ւր է յաշորդն առաքելական աթոռոյն,
 Միքէ առ առաքելալն Քրիստոսի եղեւ կոչեալ:
 Ո՛ւր է ներքին մարդոյն անաղտ պահողն կուսական մարտութեամբ,
 Միքէ ընդ արփածին կուսից անմարմնոցն խառնեցաւ:
 Ո՛ւր է շնորհաց Հոգոյն բաշխողն,
 Միքէ առ շնորհասուն չոգաւ:
 Ո՛ւր է Որդւոյն Աստուծոյ բազմաշխարհ մեակն,
 Միքէ վասն վարձն տալոյ ի Տեառնէ ի վեր կոչեցաւ:
 Ո՛ւր է չնաշխարհիկն ի վեշ աշխարհի,
 Միքէ ի վերին աշխարհն եղեւ տեղափոխեալ:
 Ո՛ւր է պատգամացն Աստուծոյ մեզ բերողն,
 Միքէ առ պատգամասուն գնաց:
 Ո՛ւր է ջնարն քաղցրալուր հոգիաւորութ,
 Միքէ առ տարժողն իւր տարժեալ ի վեր բարձրացաւ:
 Ո՛ւր է ռամից ուսուցիչն,
 Միքէ ի ռամս անդրանկաց գրելոցն յերկինս համադասեցաւ:
 Ո՛ւր է սերոքէն հիւրեղէն,
 Միքէ առ անհիւր սերոքէն եղեւ հրաւիրեալ:
 Ո՛ւր է վկայեալն յամենայն բերանոյ ի բարիս,
 Միքէ ընդ վկայսն Քրիստոսի վերնապատուեցաւ:
 Ո՛ւր է տանն Աստուծոյ հաւատարիմ սնտան,
 Միքէ առ Տանուէրն հրաւիրեցաւ:
 Ո՛ւր է բաբունոյն նամարտի պատկերն,
 Միքէ առ նախաքիպն վերամբարձաւ:
 Ո՛ւր է ցանկալին հրեղինաց դասուց, որ հողանիւրեայ գոլով զնոցին վառս բռնեցաւ
 Միքէ ընդ նոսին համարուեցաւ: [ունէր յանձին,
 Ո՛ւր է լիւրական աթոռն յորում հանգուցեալ էր կամքն աստուածային,
 Միքէ ի վերին աթոռոցն դասն մեծարեալ կոչեցաւ:
 Ո՛ւր է փողն աստուածային անաւորագոյ,
 Միքէ ընդ յարութեան փողագոյ դասուցն համակարգեցաւ:
 Ո՛ւր է քերթէն հողեղէն,
 Միքէ առ հրեղէն քերթէն նանապարհորդեաց:

Ձի թէպէտ այսպէս գիտեմք զնա ի մէջ հեռացեալ և հողով յերանելի կեանսն հետեւեալ, ի ստորնայնոցս ի վերինսն, ի յերկրէս ի յերկինս, ի զգալեացս յիմանալիսն, ի մարմնաւորոցս ի յանմարմինսն, ի յանցաւորէս ի մշտնջենաւորսն, ի յապականացուէս ի յանապականն, ի չարչարանաց ի հանգիստսն, ի նեղութիւնէ ի յարգաբութիւն, ի տրտմութեանց յուրախութիւն, ի տխրութեանց ի ցնծութիւն, մինչև ի յարութիւն հասարակաց: Իսկ յայնժամ ապա ընդ այլոց համասեօց իւրոց առնու զկատարեալն անճառելի փառսն ի Քրիստոնէ Աստուծոյ մերոյ: Բայց մեք որբացեալքս և զրկեալքս ի նմանէ զինչ եղաք կամ թէ յինչ նմանեցաք, սուղ ինչ ասացաք ըստ ալփարեօց տառից, միւս նա՝ մակին, որ գանձի վանգերով է:

Բայց աստանաւր եթէ հնոյն Իսրայէլի նմանեցուցուք զմեզ, այլ առաւել է թըլուառութիւնս մեր քան զնոցայն, զի ի նոցայն բարձեալ լինի Մովսէս և յաջորդէ թառաջնորդութիւն նորա Յեսու: Բայց մերս ոչ նոյնպէս. զի բարձաւ ի մէջ մերն Մովսէս և ոչ ունիմք զՅեսու փոխանակ նորա: Համբարձաւ Եղիա և ոչ ունիմք զԵղիսէ կրկին ոգով նորա: Գնաց Սեղեկիա և ոչ զոյ մեզ Զօրաբարէլ: Ահայ Անտիոքոս, և ոչ ունիմք զՄատթիա: Ահայ պատերազմունք պատեալ զմեզ, և ոչ ունիմք ըզ՝ Մակարէ: Այժմ արեւաւորք արտաքս ի թանտաց և մարտք ի ներքուստ հերձուածօղաց: Ահայ բաժանողք իբրև զԱրիս և ոչ ունիմք զՄեծն Աղեքսանդրոս: Ահայ հոգեմարտք և բարձաւ ի մէջ Աստուածաբանն: Ահա չարափառք իբրև զնեստորիոս և հեռացաւ ի մէջ ախոյեանն ուղղափառութեան կիւրղոս: Ահա երկատեսզք իբրև զքաղկեդոնական և ոչ զոյ մեզ ջատագով հաւատոյ քաջն Դիոսկորոս:

Բայց զի՞ երկարեցից զբանս զի ոչ եմ բաւական կատարելապէս շարադրել զթըլուառութիւնս մեր, այլ թէ զարթնոյր մեզ մեծն Երեմիաս, զի նա կարողանայր ողբալ զմեզ արժանապէս, որպէս զհինն Իսրայէլ, կամ ի նորս որպէս զմեծն Մովսէս, և զԴաւիթ, որ աւաղեալ լային մեզ, որպէս զառաջին: Այլ զի համառօտեցից ըզբանս մեր, զի մի յանախութիւն խօսից տաղտուութիւն լինի լսելեաց: Դարձեալ

ողբալն և լալն մեր ոչ թէ վասն նորա է, այլ վասն մեր որ զրկեցաք ի հայրենի վերակացութենէ նորա. այլ նա ոչ է ողբալի, զի ուսեալ եմք յաստուածաշունչ Գրոցն և ի սրբազան հարցն մեր յառաջնոց, ոչ անյուսաբար սուգ առնուլ ի վերայ նշնեցելոց որպէս զհեթանոսսն որ ոչ ունին զյոյս յաւրութեան, այլ մեք յուսամք զյարութիւն մեռելոց որպէս առաք զառաւառաշնայն ի յարութեան Տեսառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի որպէս ասէ առաքեալն:

Մանաւանդ թէ զայնպիսի երանելի առն Աստուծոյ, և առաքինոյ երջանկի և արդարոյ պատուական մահն, ոչ թէ ողբալ, փափաքել այնպիսի մահուան, որպէս ասէ պատուական է առաջի Տեսառն մահ սրբոց իւրոց, կամ այն որ ասէ. հոգիք արդարոց ի ձեռին Աստուծոյ են: Բայց զձեզ և զմեզ որ տրտում եմք և տարակուսեալ եմք վասն զրկելոյ ի քաղցրութեան վարդապետութենէն և բարի վերակացութենէն, խնդրեմք ի միկթարիւ Հագոյն Սբոյ միկթարել զսիրտս մեր փարատելով զսուգ և զտրտմութիւն, և ուրախացանել զձեզ աստուածային հոգեւոր աւարախութեամբն. մանաւանդ արժանի արասցէ զձեզ ուղղափառ հաւատով և առաքինի վարուք վճարել զպոքեա կեանս ձեր, և յետ աստեացս ելանելոյ դասակից առնել ընդ երանելի հարսն մեր և ընդ նոսին վայելել զանճառելի փառսն և զանմահական կեանսն ի Յս. Բս. ի Տէր մեր որ է աւրհնեալ յաւիտեանս ամէն:

Ձեռ. Ս. Յ. Թ. 1042:

* *

Պատմական և գրական տեսակէտներէ միանգամայն չահեկան և արժէքաւոր այս Ներբողեանին մէջ Հ. Յ. Տաշեան աւելի «շատխօսութիւն» ուղած է տեսնել. մինչդեռ հոն կան ճառագայթներ, որոնք ևս աւելի կը պայծառացնեն Հայ Եկեղեցւոյ ուղղափառութեան կորովի ախոյեան երկու հսկաներու, Սրապիոն Ուրայեցիի և Գրիգոր Կեսաբացիի, հոյակապ դէմքերը:

Հրատ. Ն. ԵՊՍ. ԵՊԱՎԱԿԱՆ